

AZЪ, BUKY, VÊDÊ... SLOVA NA DAR SLOVA NA DAR BRANKU FUČIĆU

(uredio Josip Bratulić, EX LIBRIS, Zagreb 2009.)

U znak sjećanja na akademika Branka Fučića Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Institut za povijest umjetnosti, Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Staroslavenski institut, Sveučilišna knjižnica u Rijeci i Općina Malinska-Dubašnica organizirali su trodnevni Međunarodni znanstveni skup o životu i djelu Branka Fučića – *Az grišni diak Branko pridivkom Fučić*, od 30. siječnja do 1. veljače 2009., na kojem su svojim radovima nastupili eminentni hrvatski znanstvenici i poznavatelji hrvatskoga glagolizma. Tom je prigodom, 31. siječnja 2009., predstavljen i ovaj zbornik, posvećen Branku Fučiću o desetoj obljetnici njegove smrti, u prostorijama Sveučilišne knjižnice u Rijeci, gdje je otvorena i prigodna izložba posvećena znanstvenoj i drugoj ostavštini akademika Branka Fučića. Izložbu su, povodom 10. obljetnice smrti akademika Fučića, priredili Sveučilišna knjižnica te antikvarijat i izdavačka kuća *Ex libris*. Zbornik su predstavili glavni urednik akademik Josip Bratulić, Mladen Kušec te dr. sc. Marijan Jurčević, a u programu su sudjelovali Enes Kišević, Denis Brižić, Bernard Balon i Gudački kvartet Veljak.

Zbornik započinje Psalmom 8, *i bi čovjek*, kojim se Dubašnica oprostila na starom groblju sv. Apolinara s ovim akademikom, znanstvenikom, povjesničarem umjetnosti i doktorom znanosti, a izašao je početkom 2009. g. u izdanju *Ex librisa* u Rijeci. Branko Fučić rodio se u selu Bogovići na o. Krku 1920. g., zavičaju kojem se stalno vraćao, svojoj Dubašnici, Boduliji iz koje se odselio s roditeljima i braćom u Zagreb, ali i Cresu, zavičaju svojih predaka. Umro je 31. siječnja 1999. g. u Rijeci. Njegov ga je ujak – pop glagoljaš – kod kojega su se u Dubašnici ljeti, dok je Branko tamo boravio, skupljali proučavatelji glagoljice (pop Vinko Premuda, prof. Stjepan Ivšić, prof. Josip Vajs iz Praga), podučavao glagoljicu. Kasnije će se za vrijeme školovanja opet susresti s proučavateljima glagoljske baštine – u Četvrtoj realnoj zagrebačkoj gimnaziji predavali su mu Vjekoslav Štefanić i Josip Hamm. Zasigurno je i to utjecalo na njegov životni put, a znanje koje su mu oni prenijeli pomoglo mu je u odgonetavanju dragocjene građe i starih dokumenata koje je nalazio u hrpama odbačenih stvari po Istri i Kvarneru, u crkvicama, župama, starim kućama, no svaki

je glagoljski spomenik tražio individualan pristup, pa je Fučić svoj zanat izučavao sam, bez pomoći stručnjaka i stručne literature. Nakon rata 1945. bio je poslan u Istru kao konzervator koji mora popisati i opisati sve što je bilo uništeno za ratnih razaranja, što je ostalo, a što treba sačuvati. Zahvaljujući njegovu pronalasku brojnih glagoljskih fresaka i natpisa te grafita, kasnije se, na temelju toga popisa, moglo dokazati da je Istra oduvijek bila slavenska zemlja. O svojim je prvim istraživačkim rezultatima Fučić objavio radove u *Glasi Istre* tijekom 1946. i 1947. Nakon toga objavljivao je radove o svojim "lovinama", kako je volio reći, o rezultatima svojih istraživanja, proučavanja i otkrivanja glagoljske baštine. O njegovu bi se životu i djelu, osim ovih osnovnih podataka, dalo napisati štošta, a u prilog tomu koliko je svojim radom zadužio širu struku i javnost govori ovaj zbornik njemu u čast. Obraćajući se svima onima koji se nisu upoznali, posredno ili neposredno, s njegovom osobnosti, autori ovih priloga progovaraju o poklonjenim trenucima s čovjekom kojemu je *Bog dao riječ da nam s kamenja iščita tajne koje nismo ni slutili*.

Njegovi su prijatelji i znanci za ovu knjigu priložili radove *bez onih strogih mjerila kojima se odlikuju tekstovi u počast onima koje smo s pravom poštovali, ali s kojima se nismo tako prijateljski družili kao s barba Brankom*. To je i razlogom njezina nastanka jer je i barba Branko bio drugačiji, pa je ona i ozbiljna i priprosta, kakav je i on bio. Prema riječima izdavača Željka Međimorca, *ove su uspomene i sjećanja hommage – počast čovjeku koji nas je povezivao u bratstvo dobre volje, ljudi koji vole život, knjigu, putovanja, blagovanja i druženja*. Zbornik je obogaćen nosačem zvuka dokumentarne radiodrame "Gospodin Branko Fučić" Mladena Kušeca, koji, umjesto uvoda, daje svoja *Putovanja s Brankom Fučićem*. Osim toga daruje čitateljstvu i neobjavljeni tekst B. Fučića o sebi – svojim precima – kojega očito postoji drugi dio. Kušec ga je, prema Fučićevu obećanju, trebao dobiti, no do toga, nažalost, nije došlo.

Progovarajući o prezimenu Fučić i njegovim varijantama, autor biografije, Branko Fučić, govori o genealogiji svojega "plemena" te o njegovu ishodištu – na otocima Cresu i Lošinju, oko 1570. g., kada je to prezime prvi put zabilježeno u arhivskoj građi. O Fučiću kao svojem vjenčanomu kumu, ali i veliku znanstveniku i dobru čovjeku, progovara Bernard Balon, rođeni Crešanin iz Valuna, u svojem prilogu pod naslovom *Moj kum*. S Fučićem se, nakon što je o tom čovjeku, znanstveniku koji je uspio pročitati zagonetna pismena s Valunske ploče, često slušao u sakristiji valunske crkve, upoznao u prostorijama Sveučilišne knjižnice na otvorenju *Izložbe glagoljice* 1968. g. koje je Fučić uz Vandu Ekl i arhitekta Igora Emilija bio autorom. O tom je poznanstvu B. Balon dao opširan i detaljan prilog govoreći o zanimljivu razdoblju prijateljevanja s čovjekom kakav je bio B. Fučić. I ostali su dali svoje tekstualne priloge sjećanja na ljudsku i profesionalnu dimenziju toga velikoga čovjeka: Željko

Bistrović, *Moja sjećanja na Branka Fučića*; Josip Bratulić, *Moje uspomene na Branka Fučića*; Davor Velnić, *Jenomalo o Branku Fučiću*; Marko Grčić, *Branko Fučić: 'In tempore senectutis'*; Branimir Donat, *Ukusne i hranjive riječi*; Bonaventura Duda, *Lovac ulovljen od vlastite lovine*; Jadran Zalokar, *Branko Fučić i pjesnikujući život*; Ljiljana Jerkić, *Sjećanje na barba Branka*; Irvin Lukežić, *U spomen na Branka Fučića*; Tonko Maroević, *Kako je pisao Branko Fučić*; Milana Međimorec, *Od znanosti do priče*; Amir Muzur, *Sjećanja na Branka Fučića*; Anica Nazor, *In memoriam*; Marijan Jurčević, *Dobar čovjek – Branko Fučić*; te slikovne priloge: Ivo Kalina, *Branko Fučić*, tuš, 1969.; Antun Masle, *Portret Branka Fučića*, ulje na ljepenci, 1942.; Josip Restek; *Branko Fučić*, tempera na papiru, 1948. Pjesmom se odužio Enes Kišević pod naslovom *Istarska zvona* (Branku Fučiću).

Zbornik se proteže na 186 stranica, a sadrži zahvale, sjećanja, interpretaciju njegovih djela, lijepe riječi svih onih koji su ikad s barba Brankom popili žmulj vina, pojeli krišku kruha i sira, putovali i otkrivali, pa i onih koji su ga upoznali čitajući njegova djela: *Istarske freske*, *Apsyrtides*, *Glagoljski natpisi*, *Glagoljska epigrafika*, priloge u *Leksikonu ikonografije, simbolike i liturgije u zapadnom kršćanstvu*, *Vincent iz Kastoa*, *Sveti Vid*, *Vid Omišljanin*, *Terra incognita*, *Gaštronomija grišnoga fra Karla z Dubašnice*, *Fraške...* Knjiga je upotpunjena grafički originalno oblikovanim glagoljskim slovima azbuke koja najavljuju autora početnim slovom njihova prezimena te preslikama fotografija koje prikazuju Branka Fučića u životnim situacijama u kojima se stalno nalazio: na putovanjima, pred freskama u ruševnim srednjovjekovnim istarskim crkvicama grebući noktom po površini zida s kojega je skidao žbuku, između ljudi sjedeći na kamenu i iščitavajući tekstove, s čašom vina u rukama, nasmijana i ozbiljna, s naočalama na nosu ili bez njih, s pogledom kroz povećalo, odnosno upravo onakvoga kakav je i bio.

Branko Fučić, terenac, pješak, istraživač koji je s naprtnjačom na leđima, "s kapulom i kruhom u džepu", propješačio čitavu Istru i Kvarnersko primorje (Hrvatsko primorje i Kvarnerske otoke), gotovo je pola stoljeća pregledavao crkvene zidove, ljuštio s njih žbuku i satima stajao odgonetavajući, čitajući glagoljske natpise, grafite, ali i kao povjesničar umjetnosti sa znatiželjom proučavao je freske, oltare, zvonike, crkvene podove, nadgrobne ploče, zidne slike i sve što bi mu se u vidokrugu pojavilo. Zbog svojega je znanstvenoga i napose istraživačkoga nerva iza sebe ostavio brojne radove za koje je primio zaslužene nagrade i priznanja. Tako ga je papa Ivan Pavao Drugi proglasio Vitezom Komendatorom svetoga Grgura Velikoga 1983. g. Dobio je i Herderovu nagradu za značajna otkrića na području srednjovjekovnoga slikarstva, ikonografije i epigrafike jadranske obale i djelo *Glagoljski natpisi*, koju mu je dodijelilo Bečko sveučilište 1985. g. Osim toga, primio je i Nagradu za životno djelo koju mu je dodijelio Sabor SR Hrvatske 1988. g. za istaknut znanstvenoistraživač-

ki rad na području povijesti umjetnosti te Republičku nagradu 'Fran Tućan' 1991. g. za popularizaciju znanosti s područja povijesti umjetnosti i glagoljice koju je primio od Sabora RH, posebno za knjigu *Apsyrtides*, itd.

Branko Fučić ostavio je djela neprolazne vrijednosti te svojim radom pridonio istraživanjima hrvatskoga glagolizma. Svi oni koji su se s njim za njegova života susreli pamtit će ga kao radišna, vrijedna, ali i dobrohotna, zanimljiva čovjeka. Stoga su u jednu knjigu sabrane uspomene i sjećanja kao *uzdarje za dobro koje su autori ovih tekstova primili od Našega Branka*.

Mirjana Crnić